

Abstrakt

Tato dizertace se věnuje dvěma v současnosti často diskutovaným tématům v oblasti veřejných financí: šedé ekonomice (a vlivu, který na ni má zavedení rovné daně) a daním z finančních transakcí.

První kapitola nabízí přehled současně používaných odhadů šedé ekonomiky, a to hlavně odhadů založených na mikroekonomických datech. Ukazuje, že předpoklady, na kterých je založena identifikace zamlčování příjmu ve většině současných studií (hlavně předpoklad, že zaměstnanci svůj příjem nikdy nezamlčují), jsou pravděpodobně příliš přísné. Ilustruje to na datech ze čtyř postkomunistických ekonomik.

Druhá kapitola popisuje odhad šedé ekonomiky, jehož předpoklady jsou flexibilnější než předpoklady předchozích odhadů. Za předpokladu, že domácnosti, které v dotaznících zamlčují část příjmu, mají vyšší mezeru mezi příjmy a výdaji než ty, které uvádějí svůj příjem pravdivě, odhadujeme regresní model s přechodem mezi dvěma stavy (přiznaný a zatajovaný příjem), ve kterém není pravidlo přechodu zcela známo a je endogenní. To nám umožňuje odhadnout pravděpodobnost zatajování příjmu pro každou domácnost zároveň s předpokládanou nepřiznanou částkou. Na datech z České a Slovenské republiky ukazujeme, že takto odhadnutá velikost šedé ekonomiky je větší než u předchozích metodologií. Výsledky jsou robustní vzhledem ke změnám specifikace. Jelikož je zatajovaný příjem klesající funkcí přiznaného příjmu, míra nerovnosti počítaná z odhadnutého skutečného příjmu je v těchto zemích nižší, než jak uvádí oficiální statistika.

Ve třetí kapitole využíváme tuto metodologii na odhad vlivu zavedení rovné daně ve vybraných zemích střední a východní Evropy na velikost šedé ekonomiky. Z našich výsledků vyplývá, že ve většině těchto zemí nebyl tento efekt významný. Ukazujeme, že tento výsledek se dá vysvětlit neekonomickými faktory, jelikož v těchto zemích došlo v zkoumaném období k zhoršení více indikátorů spokojenosti s vládou a všeobecným vývojem ve společnosti.

Tématem čtvrté kapitoly jsou daně z finančních transakcí (DFT). DFT se vrátily do středu zájmu po poslední globální finanční krizi jako potenciální způsob omezení negativních externalit na finančních trzích. Současný výzkum však nepřináší dostatečně hluboký náhled na dopad zavedení DFT na fungování trhu, neboť se současná literatura zaměřuje příliš úzce na gaussovskou varianci jakožto míru volatility. Ukazujeme nezbytnost studování vztahu mezi cenovými skoky, gaussovskou variancí a DFT. Zatímco gaussovská variance nemusí být sama o sobě problém, odklony od normality distribuce výnosů způsobené cenovými skoky negativně ovlivňují nejen výkonnost zajišťovacích algoritmů, ale je přímo spjata s frekvencí katastrofických událostí na trzích. Abychom pochopili výše uvedené vztahy, používáme model finančních trhů založený na multiagentním přístupu. Jeho výsledky ukazují, že vztah mezi těmito veličinami je ambivalentní. Regulátor je tak při nastavování optimální daně postaven před volbu mezi nízkou celkovou volatilitou a nízkým počtem cenových skoků.